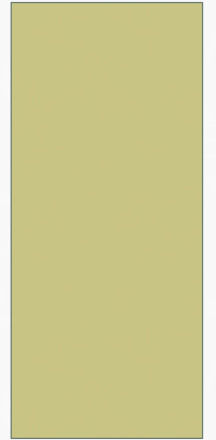

TEMA 16. LA PROVA (II)

Dret Processal III
Raquel Borges Blázquez

CONTINGUT

- I. Consideracions prèvies
- II. Declaració de l'encausat
- III. Prova de testimonis
- IV. Acarament
- V. Prova pericial
- VI. Prova documental
- VII. Prova d'inspecció ocular
- VIII. Indicis

I. CONSIDERACIONS PRÈVIES

➤ FONT DE PROVA

- Concepte extrajurídic.
- Elements -objectes o persones- que existeixen en la realitat independentment del procés.

➤ MITJÀ DE PROVA

- Concepte jurídic que només existeix quan s'incorpora al procés.
- Activitats que és necessari desplegar per a incorporar la font al procés.
- Art. 701-731 LECrim → declaracions de l'encausat, testimonis, prova pericial, prova documental, inspecció ocular, acarament, presumpcions.

II. DECLARACIONS DE L'ENCAUSAT

✓ Pot ser **diligència d'investigació, mitjà de prova o mitjà de defensa.**

a) REGLES PER A LA DECLARACIÓ DE L'ACUSAT

- Obert el judici oral, es pregunta a l'acusat si es confessa culpable: intent de conformitat.
- Si no hi ha conformitat, comença l'interrogatori de l'acusat (ordre).
- Primera prova que es practica per a obtenir dades directes sobre els fets i la possible participació de l'acusat.

➤ PRÀCTICA →

1. Preguntes directes. Es comença per les personals.
2. Lloc: sala de vistes.
 - ✓ Videoconferència (art. 731 bis, per raons d'utilitat, seguretat i ordre públic).
3. Mitjans científics per a obtenir la veritat? → polèmica.

II. DECLARACIONS DE L'ENCAUSAT

b) CONDUCTES DE L'ACUSAT EN LA DECLARACIÓ

1. Contestació exculpatòria de responsabilitat (art. 24.2 CE).

- Contradicció de la declaració en la instrucció: versió de més credibilitat.

2. Negativa a respondre a les preguntes que es formulen i dret a guardar silenci.

- Art. 24.2 CE: dret a “no declarar contra si mateixos” i “no confessar-se culpables” → garantia del dret de defensa.
- En determinats casos, la negativa a contestar, si hi ha mitjans de prova de prou entitat per a incriminar l'acusat, més que ser *neutral*, pot considerar-se un indici de culpabilitat.

3. Acceptació de la culpabilitat.

- Implica la simple admissió dels fets, sense que això derive en la finalització. No implica conformitat.
- Pot ser una circumstància atenuant de la pena (art. 21.4 CP).
- No constitueix prova plena. Cal valorar-la amb les altres proves.

II. DECLARACIONS DE L'ENCAUSAT

c) DECLARACIÓ DEL COACUSAT

- Declaració realitzada pels qui tenen la mateixa posició processal.
- Doble funció: mitjà de defensa personal i mitjà d'incriminació dels *altres*.
- **Característiques**
 1. Admissible com a prova de càrrec, però ha de valorar-se amb *summa cautela* (TS, TC).
 2. Quin règim jurídic s'aplica? → *testimoni impropí, testimoni d'excepció*.
- És més raonable considerar que s'aplica el règim jurídic de la declaració de l'acusat.

II. DECLARACIONS DE L'ENCAUSAT

Quin valor ha d'atorgar-se a la declaració del coacusat?

- Punt de partida: tot i que és una prova constitucionalment legítima, per si sola és insuficient per a enervar la presumpció d'innocència.
- Tribunal Suprem → elements que ha de ponderar el jutgador:
 - a) Circumstàncies personals del coacusat. Poden ajudar a valorar la seua credibilitat.
 - b) Relacions que puguen concórrer entre els possibles coacusats.
 - c) Forma de dur a terme la declaració.
 - d) Que les declaracions dels coacusats fetes en la vista oral siguin les sostingudes en el procediment preliminar.

III. PROVA DE TESTIMONIS

a) CONCEPTE

- Mitjà **de prova de naturalesa personal** que consisteix en la declaració oral de coneixement d'un tercer que puga formar la convicció del jutjador sobre els fets rellevants i les responsabilitats derivades, és a dir, allò que ha presenciat, vist o sentit.
- La fiabilitat de la prova testifical és relativa.
- A fi d'atorgar més fiabilitat a aquesta prova, el legislador estableix requisits, tant per a determinar qui pot ser testimoni, com per a garantir el desenvolupament i les garanties del procediment, com també la possible protecció del testimoni.
- Pot haver-se practicat ja com a acte d'investigació. **Ha de reiterar-se en el judici oral amb totes les garanties** (excepte l'art. 730 LECrim).

III. PROVA DE TESTIMONIS

b) QUI POT SER TESTIMONI?

És un tercer que presta la seua declaració de coneixement sobre els fets.

1. Generalment **aliè al procés** (excepte la **víctima**).
2. Poden ser-ho les autoritats i els funcionaris de la PJ en relació amb fets dels quals hagen tingut coneixement en el transcurs de les seues actuacions (infiltrats i agents encoberts).
3. Testimonis de referència:
 - Quan no puguen declarar els testimonis directes.
 - Les seues declaracions *per se* no poden enervar la PI, però poden valorar-se juntament amb altres proves. Element de corroboració.
 - Mai en casos de calúmnies i injúries.
4. Testimonis anònims: poden tenir valor complementari en les proves de càrrec (TC).

III. PROVA DE TESTIMONIS

c) SUPÒSIT ESPECIAL DE TESTIMONI: LA VÍCTIMA

- Víctima, ofès o perjudicat pel fet delictiu que intervé en el procés en qualitat de testimoni, independentment que assumisca la posició d'acusador. Polèmica.
 - ✓ Se salva aquesta situació per les exigències, com a testimoni, de comparèixer, prestar jurament i dir la veritat. La seua declaració falsa no es pot perseguir per falsedat de testimoniatge, sinó com a acusació falsa.
- **Sistema de valoració lliure**; s'exigeix per a desvirtuar la PI:
 - a) Absència de mòbils subjectius que alteren la fiabilitat de les declaracions (desig de venjança, ressentiment, interessos foscos).
 - b) Absència de malalties mentals que puguen alterar el grau de veracitat de la seua declaració.
 - ✓ Poden sol·licitar-se informes psiquiàtrics o psicològics que permeten comprovar el grau de discerniment, de comprensió, de la víctima, i per tant, el grau de credibilitat del seu testimoniatge.

III. PROVA DE TESTIMONIS

d) DRETS I DEURES DELS TESTIMONIS

➤ Deure de compareixença

- L'edat i els defectes físics no eximeixen d'aquest deure. Només s'eiximeix d'aquest deure en cas de faltes perceptives pròpies del sentit afectat.
- Impossibilitat física: segons circumstàncies. Declaració al domicili.
- Excepcions: **exempts de declarar i exempts de comparèixer**.

➤ Deure de declarar

- La negativa: multa i delicte de desobediència (art. 716 LECrim i 557 CP).
- Exempcions: persones amb discapacitat física o psíquica necessitada d'especial protecció (art. 417); a fi d'evitar la pròpia inculpació (art. 24.2 CE); per raons de parentiu; i per secret professional.

➤ Dret d'indemnització

- La quantia es determina mitjançant decret del secretari, sobre la base de les despeses de viatge i jornals perduts (art. 722 LECrim).

III. PROVA DE TESTIMONIS

e) PROTECCIÓ DE TESTIMONIS

LO 19/1994, de 23 de desembre, de protecció de testimonis i perits en causes criminals.

1. Pot adoptar-se d'ofici o a instància de part.
2. Pot haver-se adoptat ja pel JI o adoptar-se *ex novo*.
3. Mesures pertinents i proporcionades al perill concurrent (decisió motivada):
 - a) Identitat emmascarada.
 - b) Protecció policial permanent.
 - c) Ser conduït amb protecció a les dependències judicials.
4. Es pot revelar la identitat del testimoni si les parts ho sol·liciten motivadament.
5. Ha de ratificar-se en el judici oral, si ja va declarar en la fase d'instrucció.

III. PROVA DE TESTIMONIS

f) PROCEDIMENT PER A LA PRÀCTICA

1. **Citació:** s'efectua de forma ordinària, mitjançant cèdula judicial.
2. **Lloc:** seu judicial, excepte impossibilitat (residència, 718 LECrim) o exempció.
3. **Garantia:** no poden tenir contacte amb altres testimonis que ja hagen declarat (art. 704 LECrim).
4. **Idioma:** oficial de l'Estat o de la comunitat autònoma. En cas de desconeixement, es pot habilitar un intèrpret.
 - ✓ Els sordmuts declaren a través d'intèrpret de signes adequat.
5. **Forma de practicar-la:**
 - Ordre de declaració i ordre de preguntes.
 - Jurament o promesa de dir la veritat.
 - Preguntes generals de la llei.
 - Respostes orals. Excepcionalment per escrit.
 - Videoconferència.

IV. ACARAMENT

Art. 713 i 729 LECrim (451 a 455: en fase preliminar)

- Confrontació de les declaracions dels testimonis o dels acusats entre si, o d'aquells amb aquests, dirigida a l'aclariment de la veritat dels fets sobre els quals pesa la contradicció o discordança.
- No és un mitjà de prova, sinó un instrument complementari per a ampliar o constatar declaracions efectuades en la vista oral.
- Subsidiari → únicament quan no hi haja manera de comprovar la veracitat dels fets.
- **Pràctica**
 - S'acorda d'ofici o a instància de part (potestatiu del jutge).
 - En principi, només dues persones alhora.
 - No s'aplica a menors d'edat.
 - S'ha de procurar evitar amenaces, insults, etc.

V. PROVA PERICIAL

a) CONCEPTE

- Es presenta un informe davant del jutge sobre dades basades en **els coneixements professionals o pràctics específics** de persones alienes al procés (perits).
- En el procediment preliminar, els dictàmens pericials són ordenats per l'instructor com a diligències d'investigació, si bé han d'incorporar-se al judici oral per petició de les parts a fi de convertir-se en prova → **PROVA PRECONSTITUÏDA** amb les garanties legalment establides, quan la reproducció no és factible. També pot ser **ANTICIPADA**.
 - ✓ **Si les parts accepten l'informe en les qualificacions** → es considera acceptació tàcita de les parts i deure del jutgador de considerar-los.
 - ✓ **Si les parts manifesten discrepància sobre l'informe** → cal citar els perits a la vista oral a fi de complir la deguda contradicció. Fins i tot poden citar al procés diversos perits a fi de contrarestar els resultats de l'informe.

V. PROVA PERICIAL

b) QUI ÉS PERIT?

- El perit és la persona que posseeix coneixements específics sobre matèries científiques o artístiques, bé per raons professionals, perquè exerceix una professió o un ofici avalat amb un títol oficial, o bé perquè fa una activitat per a la qual no necessita títol; coneixements dels quals manca el jutgador.
- En cas d'imparcialitat, **poden ser recusats**.
 - Pot efectuar-se en la fase d'instrucció o en el judici oral.
 - Motius de recusació: art. 468 LECrim.
 - Si la recusació s'estima, es procedeix a nomenar un substitut del recusat.
- Intervenció: dos perits en l'ordinari i un en l'abreujat.

V. PROVA PERICIAL

c) DEURES I DRETS DEL PERIT

- Deure de **comparèixer a l'acte i formular l'informe** pericial.
 - ✓ Exempts: si està impedit per a fer-ho o bé si s'al·lega excusa fundada segons el jutge (art. 462 LECrim).
 - ✓ Les mateixes sancions que per al cas d'incompliment dels testimonis (art. 463 LECrim).
- Deure de prestar el degut reconeixement d'allò que ha de ser objecte de perícia i formular l'informe pericial corresponent.
- Dret a ser remunerat per aquesta tasca.

d) PROTECCIÓ DEL PERIT

- Llei orgànica 19/1994, de 23 de desembre, de protecció de testimonis i perits en causes criminals.

V. PROVA PERICIAL

e) PROCEDIMENT I REGLES PER A LA SEUA PRÀCTICA

- Pot ser prova preconstituïda o prova sol·licitada ex novo en el JO.
- **Citació:** han de ser oportunament citats pels mitjans legals.
- **Garanties:** jurament o promesa de procedir bé i fidelment en les seues operacions. Descobrir i declarar la veritat.
- **Pràctica** → opcions:
 - a) Aclarir els fets sense sol·licitud d'informe escrit. Respon a les preguntes en el JO.
 - b) A més, elaborar un informe escrit.
 - ✓ Si pot ser, en l'acte de la vista. I, si no pot ser, es procedeix a suspendre-la durant temps necessari.
 - ✓ Suspensió que també es produeix quan l'objecte de perícia no es trobe en seu judicial i calga desplaçar-se.
- **Forma:** compareixença física o videoconferència (art. 731 bis).

VI. PROVA DOCUMENTAL

- Regulació ambigua → no per això se'n nega el valor probatori.
- És una prova preconstituïda.
- **Són el mateix que les peces de convicció?**
 - Art. 726 LECrim: “El tribunal examina per si mateix els **llibres, documents, papers i altres peces de convicció** que puguen contribuir a l’aclariment dels fets o a la més segura recerca de la veritat.”
 - Peces de convicció: tots aquells objectes inanimats que puguen servir per a representar la realitat d'un fet i que s’hagen incorporat a la causa unint-s’hi materialment o conservant-se a la disposició del tribunal.
 - Art. 26 CP: “Es considera document **tot suport material que expresse o incorpore dades, fets o narracions** amb eficàcia probatòria o amb qualsevol altre tipus de rellevància jurídica” .

VI. PROVA DOCUMENTAL

➤ Com assoleix valor probatori?

- Si s'han incorporat en el procediment preliminar, **s'han de donar per reproduïts**, amb lectura íntegra en la vista.
- Les parts poden incorporar altres documents, sempre que siguin admesos pel tribunal, fins al moment del judici oral (art. 784.2 i 785.1, II).
- Diligències d'impossible reiteració en judici, s'hi incorporen com a prova documental (art. 730).
- A partir d'aquesta incorporació documental, és el tribunal qui valora lliurement, i sota el principi d'immediació, per observació les peces de convicció o els documents, després d'un evident debat que garantisca la contradicció de les parts (art. 726).

VII. INSPECCIÓ OCULAR

- **Art. 727 LECrim** → permet que en el lloc en què haja de practicar-se la inspecció ocular, es constituïska el tribunal amb les parts. El LAJ expedeix una diligència amb el resultat.
- És un mitjà de prova directe.
- Denominació correcta: **reconeixement judicial**.
- Es du a terme de la mateixa forma que la inspecció ocular en la fase preliminar.
- **Prova residual** → reticència a l'ús d'aquesta prova.
 - Per la inconveniència d'efectuar-la en la vista oral perquè trenca el fil conductor i la naturalesa de l'acte.
 - Per l'eficàcia dels resultats.

VIII. INDICIS

- Activitat probatòria indirecta o indiciària.
- **Mètode de prova** → és una manera de valorar determinats fets o circumstàncies que sí que s'han acreditat en el procés -indicis- a fi de deduir-ne d'altres -fets conseqüència-, derivats d'un procediment lògic.
- Perquè **l'indici pugui desvirtuar la presumpció d'innocència** ha de complir les especificacions següents:
 1. No basar-se en un sol indicatiu.
 2. No han de ser desvirtuats per uns altres (coartada).
 3. Han de ser coincidents.
 4. Han d'estar absolutament provats.
 5. Enllaç precís i directe entre l'indici i el delicte.
 6. Motivació clara.

FI